

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

The Examination of Religious Culture and Moral Knowledge Teacher Candidates' Attitudes towards Teaching Profession in Terms of Various Variables

Hasan DAM¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre incelenmesidir. Çalışmanın örneklemini 2019-2020 öğretim yılında 19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi lisans programı ve İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM) uzaktan eğitim programına devam eden ve tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 784 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışmada nicel araştırma türlerinden tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, Üstüner tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” ile elde edilmiştir. Araştırma verileri SPSS 22 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, tutum puanlarının normal dağılım göstermemesi nedeniyle parametrik olmayan testlerden Mann Withney U testi ile Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri, “oldukça yüksek” düzeyde bulunmuştur. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının cinsiyet, sınıf, yaş, öğretim türü, öğretim programı, kendilerini başarılı buldukları ders grubu, çalışmak istedikleri meslek alanları ve akademik başarı algılarına göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Din eğitimi,
din kültürü ve ahlak
bilgisi,
öğretmen adayı,
öğretmenlik mesleği,
öğretmenlik mesleğine
yönelik tutum.

Abstract

The aim of this study is to investigate attitudes towards the teaching profession of Religious Culture and Moral Knowledge teacher candidates in terms of different variables. The sample of the study consists of 784 teacher candidates who were selected by random sampling method and studied in the Faculty of Theology undergraduate program and Theology undergraduate completion program of 19 May University in the academic year of 2019-2020. In this research, the relational screening model, which is one of the quantitative research models, was used. The data of the research was obtained with the “Teaching Profession Attitude Scale” developed by Üstüner. The data of the research were analyzed with IBM SPSS 22 statistical software program. In the analysis of the data, Mann Withney U test and Kruskal Wallis H-test, which are non-parametric tests, were used. According to the results of the research; teacher candidates' attitudes towards the teaching profession were found to be “quite high” level. It has been determined that the attitude scores of the teacher candidates towards the teaching profession differ according to gender, class, age, type of education, undergraduate curriculum, the group of lessons they find themselves successful, Professional fields they want to work and their perceptions of academic achievement.

Key Word

Religious education,
religious culture and
moral knowledge,
teacher candidate,
teaching profession,
attitude towards
teaching profession

Atf için: Dam, H. (2021). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi [MSKU Journal of Education]*, 8(1), 117-132. DOI: 10.21666/muefd.771362

Received: 19.07.2020

Accepted: 16.03.2021

Published: 01.05.2021

Öğrenme-öğretme faaliyetinin insanlık tarihi ile başladığı düşünüldüğünde, öğretmenlik mesleğinin de dünyanın en kadim mesleklerinden biri olduğunu söylemek mümkündür (Oktay, 1991, 187).

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, hasan.dam@omu.edu.tr, ORCID: [0000-0001-7975-3096](https://orcid.org/0000-0001-7975-3096)

Öğretmenlik mesleği, manevi değeri yüksek olan kutsal bir meslektir. Zira hiçbir şey bilmez olarak dünyaya gelen insanın (en-Nahl, 16/78) eğitim süreci, kendisine Allah tarafından eşyanın bilgisi öğretilen Hz. Âdem (el-Bakara 2/31) ile başlamıştır. Nitekim peygamberlerin sonuncusu olan Hz. Peygamber de “Ben muallim/öğretmen olarak gönderildim” (Darimi, 1981, 32) diyerek bu gerçeği teyit etmiştir. Öğretmenliğin önemi elbette sadece dini bağlantılarından gelmemektedir. Öğretmenler, ailelerle birlikte çocukların geleceğini inşa eden, onların dini, ahlaki, milli insani ve benzeri değerleri öğrenmeleri ve kişiliklerinin ayrılmaz bir parçası haline getirmeleri için vazgeçilmez ve başka etkenlerle kıyaslanamaz bir değere sahiptir (Yaran, 2015, 167).

Eğitim sürecinin en önemli unsuru ve sınıf içi süreçlerin temel belirleyicisi hiç şüphesiz öğretmenlerdir. Her ne kadar yapılandırmacı eğitim modelinde öğrenci merkezli eğitim bir eğitim anlayışı ile öğrenci eğitim sisteminin merkezinde yer alsada öğrencinin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmaya, yorumlamaya ve geliştirmeye rehberlik etmede ve öğrencilerin ön bilgilerini yapılandırmalarında çok önemli bir role sahiptirler. Öğretmenler, öğrenci ile sürekli iletişim ve etkileşim içerisinde olan, dersin hedefleri doğrultusunda öğrencilerde öğrenme becerilerinin gelişmesine rehberlik eden eğitim liderleridir.

Okulun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı, fiziki alt yapısı ve yönetim anlayışı yanında öğretmenlerin sınıf içi tutum ve davranışları, uyguladıkları yöntemler; öğrencilerin motivasyonları, davranışları ve başarıları üzerinde etkili olan faktörlerin başında gelmektedir. Sınıf içi etkinlikleri öğrencilerin gelişim özelliklerine, ilgi ve gereksinimlerine göre düzenleyen, çekingene ve düşük başarı gösteren öğrenciler için katılımcı yöntemler uygulayan, sınıf içinde karşılaşılan sorunların çözümünde demokratik yaklaşım sergileyen ve öğretim ortamını uygun öğretim araçları ve materyalleriyle donanımlı hale getiren öğretmenler, öğrencilerin daha olumlu davranışlar göstermelerine ve akademik başarılarının yükselmesine katkı sağlayabilmektedir.

Bir ülkenin gelişmişliği ve gelecek perspektifi önemli ölçüde yetiştirdiği insan gücünün niteliğine bağlıdır. Ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücü ise ancak nitelikli bir eğitim ile mümkündür. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de dünyayı ve insanı yeniden şekillendiren gerçekleri anlayabilmek ve doğrudan doğruya bu gerçeklere uygun politikaları hayata geçirebilmek için eğitim alanında büyük dönüşümler gerçekleştirilmektedir. Bu dönüşümlerin temel ve öncelikli basamağı ise öğretmenlerin yetiştirilmesine ve geliştirilmesine yönelik çalışmalardır (MEB, 2017, 1). Eğitimin iyileştirilmesine ve geliştirilmesine yönelik faaliyetlerde öğretmen önemli bir role ve sorumluluğa sahiptir. Öğretmenler, öğrenciler için bir rol model olabilirler. Nitekim sosyal öğrenme kuramına göre, birey başkalarını gözleyerek yeni bilişsel ve psikomotor beceriler geliştirebilirler. Bandura, bireyin her şeyi doğrudan öğrenmesine gerek olmadığını, başkalarının deneyimlerini gözleyerek de pek çok şeyi öğrenebileceklerini savunmaktadır (Senemoğlu, 2007, 233). Bu durumda öğrencilerin gözünde saygın bir yere sahip olabilen öğretmenler kendileri iyi birer rol model olarak öğrencilere pek çok istendik davranış kazandırabilirler.

Bir ülkenin gelişmesi ve kalkınmasında önemli faktörlerden biri olan yetişmiş nitelikli insan gücüne sahip olmanın ancak okullarda iyi bir eğitimle mümkün olduğu varsayıldığında, öğretmenler tarafından verilecek olan eğitimin nitelikli olmasının gerekliliği de daha iyi anlaşılmaktadır. Fakat öğretmenin nitelikli eğitim verebilmesi için de öğretmenin kendisinin nitelikli yetiştirilmiş olması gerekmektedir (Seferoğlu, 2009, 270). Mesleğin gerektirdiği donanıma sahip olma, kendini sürekli geliştirme isteği içinde olma, mesleğini sevmeye, öğrenciye saygı duyma ve onu eğitim sürecinin merkezine alma, hedeflerini açıkça belirleme ve bunlara ulaşmanın ısrarlı çabası içinde olma vb. özellikler etkili öğretmenin başta gelen nitelikleri arasında sayılabilir (Can, 2006, 168). Hiçbir eğitim sistemi, o sistemi işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet ortaya koyamaz. Bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar niteliklidir (Kavcar, 1999, 1). Bundan dolayı yüksek nitelikli öğretmenlere sahip bulunmak, eğitim alanında yapılacak değişimler ve nitelikli bir eğitim için bir önkoşul niteliğindedir (MEB, 2017, 2). Bundan dolayı pek çok ülke, belirledikleri hedeflere ulaştıracak olan öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikleri ve yeterlikleri belirlemeye ve bunları kazandırmaya çalışmaktadır.

Öğretmen yetiştirme, öğretmen nitelikleri ve yeterlikleri Cumhuriyetin kuruluşundan beri hep üzerinde konuşulan ve çeşitli düzenlemelerin yapıldığı bir konu olmuştur. Öğretmenlerde aranan nitelik ve yeterlikler Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda, öğretmenliğin bir “ihtisas” mesleği olduğu vurgulanmakta ve kanunun 45.maddesinde, “öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Millî Eğitim bakanlığınca tespit olunur” denilmektedir. Öğretmen yeterlikleri, ‘öğretmenlerin

öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli bir biçimde yerine getirebilmek için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumlar' olarak tanımlanmış (MEB, 2017, 4) ve bu kapsamda, öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi için bir dizi çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda, öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri; ana yeterlikler, bu ana yeterliklere ilişkin alt yeterlikler ve performans göstergeleri biçiminde belirlenmiş ve öğretmen yeterliklerinin sadece bilgiyi değil beceri ve tutumları da kapsamı gerekliliği kabul edilmiştir. (MEB, 2006, 2). Temel Eğitime Destek Projesi (TEDP) kapsamında yürütülen çalışmalar sonucu belirlenen ve 2017 yılında güncellenen haliyle Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri; “mesleki bilgi”, “mesleki beceri”, “tutum ve değerler” olmak üzere birbiriyle bağlantılı ve birbirini tamamlayan üç yeterlik alanı ile bunların altında yer alan 11 yeterlik ve bu yeterliklere ilişkin 65 performans göstergesinden oluşmaktadır (MEB, 2017, 8).

Hangi meslek olursa olsun, personelin niteliklerini ve yeterlikleri için “mesleki bilgi” ve “mesleki beceri” yanında “mesleki tutum” da son derece önemlidir. Özellikle öğretmenlik mesleği, bilişsel ve psikomotor alan yeterlikleri yanında duyuşsal alan yeterliklerini de gerektiren bir meslektir. Bir öğretmenin sadece alan bilgisine ve formasyon becerisine sahip olmasının öğretmenlik mesleği açısından tek başına yeterli olamayacağı, bunun yanında öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir tutuma da sahip olması gerektiği söylenebilir. Öğretmen adaylarının mesleki değerleri ve tutumları kazanmaları en az mesleki bilgi ve beceri kadar önemli ve gereklidir.

Tüm meslek alanlarında olduğu gibi, öğretmenlik mesleğinde de başarılı olmanın temel şartı o mesleği sevmektir (Bayraktar, 2008, s.123). Şayet bu meslek insan insanı muhatap alan ve insan merkezli bir meslek ise bu daha da önemli hale gelmektedir. İşte insanı merkeze alan ve onunla iştigal eden meslek gruplarının başında öğretmenlik mesleği gelmektedir (Nazıroğlu, 2011, 144).

Tutum, “bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1985, 84). Tutumu, kişinin herhangi bir şeye, olaylara ve çeşitli durumlara karşı bireysel etkinliklerindeki seçimini etkileyen içsel bir durum olarak tanımlamak mümkündür (Senemoğlu, 2007, 419). Bir şeye karşı tutum, bireyin o şeye karşı duygu, düşünce ve davranışlarını birbiriyle uyumlu kılarak etkiler. Tutumlarda genellikle birbiriyle uyum halinde bulunan bu üç faktöre tutumların öğeleri denilmektedir. Bireyin mesleğine ilişkin tutumu, onun meslekteki başarısını ve doyumunu etkilemektedir (Arastaman, 2013, 207). Bu durum öğretmenlik mesleği bağlamında değerlendirildiğinde çok daha önemli hale gelmektedir. Farabi'ye göre öğretim, herhangi bir iş değil, bir sanattır. Bu nedenle öğretim sanatı, gerekli haller dışında, bir zorunluluk olarak değil, gönüllü olarak yerine getirilmesi gereken bir sanattır. Bu bağlamda eğitici, sürekli ilimle ve öğretim işiyle meşgul olmalı, mümkün mertebe başka işlerle uğraşmamalıdır. Bunların yanında eğitici; güçlü bir iradeye ve sağlam bir karaktere sahip olmalıdır. O, durağan olmamalı, büyük bir tutku ve azimle çalışmalı ve sürekli kendini geliştirmeli, zihni melekelerini güçlendirmelidir (Farabi, 1988, 191). Bu nedenle, “sabır, özveri ve sürekli çalışma gerektiren öğretmenlik mesleğinde başarılı olabilmek için bu mesleği seyerek ve isteyerek yapmak çok önemlidir” (Çapa ve Çil, 2000, 69).

Öğretmenlerin mesleğe ilişkin tutumları, onların öğretmenlik performanslarının önemli bir yordayıcısıdır. Bu nedenle öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının bilinmesi ve çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi, olumlu tutumların daha da güçlendirilmesi ve kalıcılığının sağlanması, zayıf ve olumsuz tutumların ise olumlu yönde geliştirilebilmesi için iyileştirici tedbirlerin alınabilmesi açısından oldukça önemli düşünülmektedir. Buna göre, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin belirlenmesi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu temel problem çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevaplar aranmıştır:

1. DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
3. DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları sınıfa göre farklılaşmakta mıdır?
4. DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
5. DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğretim programına göre farklılaşmakta mıdır?
6. DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları kendilerini başarılı buldukları ders grubuna göre farklılaşmakta mıdır?

7. DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları çalışmak istedikleri meslek alanlarına göre farklılaşmakta mıdır?
8. DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları akademik başarı algılarına göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi hedefleyen bu çalışmada nicel araştırma türlerinde tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği, diğer araştırma türlerine göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2013, 177).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini, 2019-2020 öğretim yılında 19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde okuyan 1449 ve aynı fakültenin uzaktan eğitim lisans tamamlama (İLİTAM) programında okuyan 2007 olmak üzere toplam 3456 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu evrenden tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 784 öğretmen adayı ise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü hesaplamada, sapma miktarı $d=0,5$, güven düzeyi $(1-\alpha)=0,95$ alınmıştır. Hesaplamaya göre minimum örneklem büyüklüğü 345 alınabilmektedir. Buna göre, örnekleminizin evreni temsil ettiği söylenebilir. Anketler araştırmacı tarafından online olarak uygulanmıştır.

Tablo 1

Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Dağılım

Değişkenler	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	546	69,6
	Erkek	238	30,4
Sınıf	1. Sınıf	106	13,5
	2. Sınıf	169	21,6
	3. Sınıf	284	36,2
	4. Sınıf	225	28,7
Yaş	17-25	451	57,5
	26-30	61	7,8
	31-35	80	10,2
	36-40	114	14,5
	41 ve üzeri	78	9,9
Öğretim Programı	İlahiyat Fakültesi Örgün	439	56,0
	İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM)	345	44,0
Kendilerini Başarılı Buldukları Ders Grubu	Temel İslam Bilimleri	464	59,2
	İslam Tarihi ve Sanatları	123	15,7
	Felsefe ve Din Bilimleri	116	14,8
	Pedagojik Formasyon Dersleri	81	10,3
Çalışmak İstedikleri Meslek Alanları	MEB Öğretmenlik	381	48,6
	DİB Din Görevliliği	217	27,7
	Akademisyenlik	168	21,4
	Diğer	18	2,3
		Başarısız	23
Akademik Başarı Algısı	Kısmen Başarılı	277	35,3
	Başarılı	434	55,4
	Oldukça Başarılı	50	6,4
Toplam		784	100

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu” ve “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan ve araştırma bulgularına esas olacak kişisel bilgileri içeren kişisel bilgi formunda 7 soru bulunmaktadır. DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin

tutumları ise Üstüner (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 10’u olumsuz 24’ü olumlu olmak üzere 34 maddeden oluşmuştur. Maddelerin cevaplanmasında “Tamamen katılıyorum, Çoğunlukla katılıyorum, Orta düzeyde katılıyorum, Kısmen katılıyorum, Hiç katılmıyorum” biçiminde 5’li likert dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin ölçüt ölçek geçerliği .89, Cronbach Alpha güvenirliği ise .93 olarak bildirilmiştir (Üstüner, 2006). Bu araştırma kapsamında yapılan güvenirlik analizinde ise Alpha güvenirlik katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 34 en yüksek puan ise 170’tir. Ortalama puanların yorumlanmasında kullanılacak değerler, en yüksek puandan en düşük puanın farkının puan aralığına bölünmesiyle hesaplanmıştır. Buna göre, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarına ilişkin aritmetik ortalamaların yorumlanmasında 34,0-61,2 arası “çok düşük”, 61,3-88,4 arası “düşük”, 88,5-115,6 arası “orta”, 115,7-142,8 arası “yüksek”, 142,9-170,0 arası “çok yüksek” olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel verileri SPSS 22 istatistik programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Tutum puanlarının normallik durumu için Kolmogorov-Smirnov testine bakılmıştır. p değerinin 0.05’ten küçük çıkması, puanların normal dağılmadığını göstermektedir. Bu nedenle verilerin analizinde, parametrik olmayan testlerden Mann Withney U testi ve Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır.

Tablo 2

Tutum Puanı İçin Normallik Testi

	Tests of Normality					
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
TUTUM	,144	784	,000	,874	784	,000

Araştırma için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu’ndan 23.06.2020 tarih ve 2020/406 karar sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, cevabı aranan alt problemlere ilişkin bulguların istatistiki analizleri ve değerlendirmelerine yer verilecektir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt problemi olan DKAB öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutum düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyinin Betimsel Analizi

	N	En düşük	En yüksek	$\bar{X}$	Ss
Tutum Düzeyi	784	74	170	147,32	21,065

Tablo 3’ün verilerine göre, DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeyleri en düşük 74, en yüksek 170, genel ortalama ise ($\bar{X} = 147,32$) olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının olumlu yönde “oldukça yüksek” olduğu anlaşılmaktadır.

Cinsiyete Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyleri

Araştırmanın ikinci alt problemi olan DKAB öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Cinsiyete Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutum Düzeylerinin İstatistiksel Analizi

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Sıra Ort	U	p
Kadın	546	149,61	412,40	54107,000	,000*
Erkek	238	142,07	346,84		
Toplam	784				p<0,05

Tablo 4'ün verileri incelendiğinde, cinsiyete göre, ankete katılan DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları arasındaki farklılaşma Mann Withney U testi sonucuna göre istatistiksel olarak ($U=54107,000$, $p<0,05$) anlamlı bulunmuştur. Sıra ortalamalarına bakıldığında, kadın öğretmen adaylarının tutum düzeylerinin ($\bar{X} = 149,61$), erkek öğretmen adaylarının tutum düzeylerinden ($\bar{X} = 142,07$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sınıfa Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyleri

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan DKAB öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum düzeylerinin sınıfa göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir

Tablo 5

Sınıfa Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutum Düzeylerinin İstatistiksel Analizi

Gruplar	N	$\bar{X}$	Sıra Ort	sd	X^2	p	Fark
1. Sınıf	106	142,68	335,43	3	29,035	,000	1-4
2. Sınıf	169	144,37	358,89				2-4
3. Sınıf	284	146,48	382,97				3-4
4. Sınıf	225	152,78	456,66				
Toplam	784	147,32					

Farklı sınıf düzeyinde bulunan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının Kruskal Wallis testi verileri tablo 5'te verilmiştir.

Analiz sonuçları, DKAB öğretmen adaylarının tutum puanlarının sınıf düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir [$\chi^2(3) = 29,035$, $p<0,05$]. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında, en yüksek puan düzeyine 4. sınıfta okuyan öğretmen adaylarının sahip olduğu, bunu 3. Sınıf, 2. Sınıf ve 1. Sınıfta bulunan öğretmen adaylarının izlediği görülmektedir. Farkın hangi gruplar arasında anlamlı olduğuna ikili kombinasyonlar halinde Mann Whitney U testi ile bakılmış ve 4. sınıfta bulunan öğretmen adaylarının 1.,2. ve 3. Sınıfta bulunan öğretmen adaylarından daha yüksek tutum puanına sahip olduğu ve farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Yaşa Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyleri

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan DKAB öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutum düzeylerinin yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Yaşa Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutum Düzeylerinin İstatistiksel Analizi

Gruplar	N	$\bar{X}$	Sıra Ort	sd	X^2	p	Fark
1. 17-25 yaş	451	143,60	344,04	4	63,567	.000	1-2,3,4
2. 26-30 yaş	61	154,44	483,74				2-5
3. 31-35 yaş	80	154,78	479,05				3-5
4. 36-40 yaş	114	154,76	488,84				4-5
5. 41 yaş ve üzeri	78	144,71	371,77				
Toplam	784	147,32					

Tablo 6’da verilen analiz sonuçları, DKAB öğretmen adaylarının tutum puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir [$\chi^2(4) = 63,567, p < .05$]. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında, 17-25 yaş grubundaki öğretmen adaylarıyla 41 ve üzeri yaş grubundaki öğretmen adaylarının tutum puanlarının diğer yaş gruplarından daha düşük olduğu görülmektedir. Farkın hangi gruplar arasında anlamlı olduğuna ikili kombinasyonlar halinde Mann Whitney U testi ile bakılmış ve 17-25 yaş grubu ile 41 ve üzeri yaş grubundaki öğretmen adaylarıyla 26-30 yaş, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubundaki öğretmen adaylarının tutum puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Öğretim Programına Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyleri

Araştırmanın beşinci alt problemi olan DKAB öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutum düzeylerinin programına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Öğretim Programına Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutum Düzeylerinin İstatistiksel Analizi

Öğretim programı	N	$\bar{X}$	Sıra Ort	U	p
İlahiyat Lisans Örgün Programı	439	143,88	348,22	56286,50	,000*
İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM)	345	151,70	448,85		
Toplam	784				p<0,05

Tablo 7’de görüldüğü gibi, öğretim programına göre, DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları arasındaki farklılaşma Mann Withney U testi sonucuna göre istatistiksel olarak ($U = 56286,500, p < 0,05$) anlamlı bulunmuştur. Sıra ortalamalarına bakıldığında, İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM) uzaktan eğitim programında okuyan öğretmen adaylarının tutum düzeylerinin ($\bar{X} = 151,70$), İlahiyat Fakültesi örgün öğretim programında öğrenim gören öğretmen adaylarının tutum düzeylerinden ($\bar{X} = 143,88$) daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Kendilerini Başarılı Buldukları Ders Grubuna Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyleri

Araştırmanın altıncı alt problemi olan DKAB öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutum düzeylerinin kendilerini daha başarılı buldukları ders gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Kendilerini Başarılı Buldukları Ders Grubuna Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutum Düzeylerinin İstatistiksel Analizi

Başarılı olunan ders grubu	N	$\bar{X}$	Sıra Ort	sd	X^2	p	Fark
1. Temel İslam Bilimleri	464	148,74	401,12	3	18,411	,000*	1-2,3,4
2. İslam Tarihi ve Sanatları	123	142,26	354,10			P<0,05	2-4
3. Felsefe ve Din Bilimleri	116	141,74	345,47				3-4
4. Pedagojik Formasyon Grubu	81	154,85	468,77				
Toplam	784						

Analiz sonuçları, DKAB öğretmen adaylarının tutum puanlarının kendilerini daha başarılı buldukları ders grubuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir [$x^2(3) = 18,411$, $p < .05$]. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında, en yüksek puan düzeyine pedagojik formasyon grubu derslerde daha başarılı olduğunu ifade eden öğretmen adaylarının sahip olduğu, bunu Temel İslam Bilimleri derslerinde kendini daha başarılı bulan öğretmen adaylarının izlediği görülmektedir. Farkın hangi gruplar arasında anlamlı olduğuna ikili kombinasyonlar halinde Mann Whitney U testi ile bakılmış ve pedagojik formasyon grubu derslerde başarılı olanlarla diğer ders gruplarında başarılı olanlar arasındaki farklılaşma pedagojik formasyon grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Temel İslam Bilimleri ders grubunda başarılı olanların puan ortalamaları, İslam Tarihi ve Sanatları ile Felsefe ve Din Bilimleri ders grubunda başarılı olduğunu söyleyen öğretmen adaylarından daha yüksek, pedagojik formasyon grubunda başarılı olan öğretmen adaylarından daha düşük tutum puanına sahip olduğu ve farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmak İstedikleri Meslek Alanlarına Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyleri

Araştırmanın yedinci alt problemi olan DKAB öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum düzeylerinin çalışmak istedikleri meslek alanlarına göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Çalışmak İstedikleri Meslek Alanlarına Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutum Düzeylerinin İstatistiksel Analizi

Meslek alanları	N	$\bar{X}$	Sıra Ort	sd	X^2	p	Fark
MEB öğretmenlik	381	151,55	427,50	3	38,668	,000*	1-2,3,4
DİB din görevliliği	217	144,59	374,71			P<0,05	2-4
Akademisyenlik	168	144,29	365,11				3-4
Diğer	18	118,83	121,67				
Toplam	784	147,32					

Farklı meslek alanlarında çalışmayı düşünen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının Kruskal Wallis testi verileri tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9'da verilen analiz sonuçları, DKAB öğretmen adaylarının tutum puanlarının çalışmak istedikleri meslek alanlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir [$x^2(3) = 38,668$, $p < .05$]. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında, Millî Eğitim Bakanlığında öğretmen olmayı isteyen öğretmen adaylarının tutum puanlarının öğretmenlik dışındaki meslek alanlarında çalışmayı düşünenlerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Farkın hangi gruplar arasında anlamlı olduğuna ikili kombinasyonlar halinde Mann Whitney U testi ile bakılmış ve öğretmenlik mesleğini yapmak isteyen öğretmen adayları ile din görevliliği, akademisyenlik ve bunların dışında diğer alanlarda çalışmak isteyen öğretmen adaylarının puan ortalamaları arasındaki farklılaşma öğretmenlik mesleği lehine

anlamli bulunmuştur. Öğretmenlik, din görevliliği ve akademisyenlik haricinde diğ er bir meslek alanında çalışmak isteyen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının diğ er meslek grubu aleyhine anlamli şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Akademik Başarı Algılarına Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyleri

Araştırmanın sekizinci alt problemi olan DKAB öğretmen adaylarının öğretmenliğ e yönelik tutum düzeylerinin akademik başarı algılarına göre farklılaş ıp farklılaşamadığına ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 10

Algılanan Akademik Başarı Durumuna Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğ e Yönelik Tutum Düzeylerinin İstatistiksel Analizi

Gruplar	N	$\bar{X}$	Sıra Ort	sd	X^2	p	Fark
Başarısız	23	141,61	350,85				
Kısmen başarılı	277	143,81	353,66	2	21,006	000*	1-4
Başarılı	434	148,79	407,78			P<0,05	2-3 2-4
Oldukça başarılı	50	156,60	494,24				3-4
Toplam	784	147,32					

Akademik başarı algılarına göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının Kruskal Wallis testi verileri tablo 10'da verilmiştir.

Tabloya bakıldığında, akademik başarı algıları yükseldikçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının da yükseldiği görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının tutum puanlarının akademik başarı algılarına göre anlamli bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır [$\chi^2 (2) = 21,006, p < .05$]. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında, en yüksek puan düzeyine “oldukça başarılı” olduğunu düşünen öğretmen adaylarının sahip olduğu, bunu “başarılı” ve “kısmen başarılı” ve “başarısız” olduğunu düşünen öğretmen adaylarının izlediği görülmektedir. Farkın hangi gruplar arasında anlamli olduğuna ikili kombinasyonlar halinde Mann Whitney U testi ile bakılmış, “başarısız” ile “kısmen başarılı” ve “başarılı” grupları arasındaki farklılaş ma hariç diğ er tüm gruplar arasındaki farklılaşmanın anlamli olduğu tespit edilmiştir.

Tartış ma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmen yetiştirme, öğretmen nitelikleri ve yeterlikleri ilgili kurumlar ve bilim insanları tarafından her zaman tartış ılan ve çeşitli düzenlemelerin yapıldığı bir konu olmuştur. Ancak şu bir gerçektir ki, öğretmenlerde bulunması istenen mesleki nitelikler ve yeterlikler ancak mesleğe ilişkin olumlu bir tutumla anlamli olacaktır. Bu araştırmada, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutum düzeylerinin tespiti ve bunların çeşitli değı şkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın alt problemleri çerçevesinde yapılan analizlerde şu bulgulara ulaşılmıştır:

İlahiyat Fakültesi örgün lisans programı ve İlahiyat Lisans Tamamlama programında okuyan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenliğ e ilişkin tutumlarının olumlu ve “oldukça yüksek” düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Kaya (2003) tarafından Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adayları üzerinde 17 yıl önce yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği tutum düzeyleri “yüksek” olarak bulunmuştur (Kaya, 2003, 99). Kımtar'ın (2016) Çanakkale örnekleminde, Çetin'in (2017) Uş ak örnekleminde, Kılıç'ın (2019) Sinop örnekleminde yaptıkları araştırmalarda da DKAB öğretmen adaylarının tutumları “oldukça yüksek” düzeyde bulunmuştur (Çetin, 2017, 416; Kılıç, 2019, 222). Farklı zamanlarda ve farklı örneklem gruplarında yapılan araştırmalarda DKAB öğretmen adaylarının tutumlarının olumlu yönde artması DKAB öğretmenliği ve İlahiyat Fakültesi lisans eğitimi açısından oldukça olumlu bir durumdur.

Kendini pedagojik formasyon derslerinde daha başarılı bulanların öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının daha yüksek çıkması (tablo 8), bu derslerin DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olmasına katkı sağladığı söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemine cevap aramak amacıyla, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile cinsiyet ilişkisine bakılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre, DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin cinsiyete göre farklılaştığı ve kadın öğretmen adaylarının erkeklerden daha yüksek tutum puanına sahip oldukları tespit edilmiştir. Konuyla ilgili yapılan araştırmaların birçoğu bu bulguyu desteklemektedir (Çetin, 2017, s.417; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007, s.90; Gökçe ve Sezer, 2012, s. 10; Aydın ve Sağlam, 2012, s.268; Dönmez ve Uslu, 2013, s. 49; Atalmış ve Köse, 2018, s. 399). Bu sonucun ortaya çıkmasında, öğretmenlik mesleğine kadın daha uygun olduğu şeklindeki geleneksel düşüncenin bir etkisinin olabileceği düşünülebilir. Bunun yanında, öğretmenlik mesleğinin gerek saygınlığı gerekse çalışma koşulları itibarıyla kadın öğretmen adayları tarafından daha öncelikli bir tercih olduğu da söylenebilir.

Alinyazında farklı branşlarda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını inceleyen araştırmalarda farklı bulguların ortaya çıktığı görülmektedir. Bunlardan bazılarında cinsiyete göre farklılaşma görülmezken (Kaya, 2003, s.100; Kınter, 2016, s.177; Kılıç, 2019, 229; Bakaç ve Özen, 2017, s. 1397) bazılarında ise erkek öğretmen adaylarının tutumları daha yüksek bulunmuştur (Özben, 2010, s. 39; Eraslan ve Çakıcı, 2011, s. 434; Göktaş, 2017, s. 1292).

Araştırmanın üçüncü alt problemine cevap aramak amacıyla, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile sınıf ilişkisine bakılmıştır. Sınıf düzeyine göre öğretmen adaylarının tutum ortalamalarının oransal olarak artış gösterdiği görülmektedir. Yapılan analiz sonucuna göre, DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin sınıfa göre farklılaştığı ve 4. sınıf öğretmen adaylarının 1.,2. ve 3. sınıfta bulunan öğretmen adaylarından daha yüksek tutum puanına sahip olduğu ve farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerinde sınıf değişkeninin etkisiyle ilgili farklı bulguların olduğu görülmektedir. Bazı çalışmalarda bizim bulgularımızı destekleyen bulgulara elde edilirken (Çapa ve Çil, 2000, s. 72; Göktaş, 2017, s. 1292; Uyanık, 2017, s. 202), bazı çalışmalarda tutum puanı ile sınıf değişkeni arasında bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir (Gökçe ve Sezer, 2012, s. 10; Özder, Konedraı ve Zeki, 2010, s. 267; Kınter, 2016, s. 178; Çetin, 2017, s. 418). Atalmış ve Köse de (2018, s.399), 26 çalışmanın bulgularını değerlendirdiği meta analiz çalışmasında, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun 1. ve 4. sınıflar arasında bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

Esasen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları pek çok faktörün etkisine göre değişkenlik gösterebilmektedir. Ancak temelde iki faktörün etkisinden söz etmek mümkündür. Biri öğretmen adaylarına ilişkin kişisel etkenler diğeri de eğitim sürecine ilişkin etkenlerdir. Bazı öğrenciler öğretmenlik mesleğini sevdiği için baştan olumlu bir tutuma sahip olarak ilgili fakülteye gelmiş olabilir. Bu durumda birinci sınıfta da olsa son sınıfta da olsa olumlu tutuma sahip olacaktır. Bunun tersi de doğrudur. Öğrenci genel olarak öğretmenlik mesleğini sevmediği veya bölümünü sevmediği halde çeşitli nedenlerle o bölümde okumak zorunda kalmış olabilir. Bu durumda hangi sınıfta olursa olsun tutumu olumsuz veya düşük olacaktır. Bunun yanında, öğretmenlik meslek bilgisine ilişkin derslerin etkili ve verimli bir şekilde işlenmesi, öğretmenlik uygulamaları gibi deneyimler öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarında olumlu bir etki yaparken, ilgili derslerin verimsizliği ise tam tersi bir etki meydana getirebilir. Tüm bu etkilere, özellikle İlahiyat Fakültesi öğretmen adaylarının, eğitim ve öğretimle iştigal etmenin dini boyutunun daha fazla farkında oluşlarını ve öğretmenlik mesleğinin “kutsal” kabul edilmesini de eklemek mümkündür.

Araştırmanın dördüncü alt problemine cevap aramak amacıyla, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile yaş ilişkisine bakılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre, DKAB öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin yaşa göre farklılaştığı; 17-25 yaş grubundaki öğretmen adaylarıyla 41 ve üzeri yaş grubundaki öğretmen adaylarının tutum puanlarının diğer yaş gruplarından daha düşük olduğu ve 17-25 yaş grubu ile 41 ve üzeri yaş grubundaki öğretmen adaylarıyla 26-30 yaş, 31-35 yaş ve 36-40 yaş grubundaki öğretmen adayların tutum puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yaşın etkisi olup olmayacağı hususunda sınıf düzeylerinin de bir fikir verebileceği söylenebilir. Ancak araştırmamızın örneklemini içerisinde bulunan İlahiyat Lisans Tamamlama programı öğretmen adaylarının çoğunlukla farklı yaş

skalasında bulunması ve örgün lisans programı öğretmen adaylarına göre daha ileri yaş düzeylerine sahip olmaları, tutum puanlarına yaş değişkeninin etkisine bakmayı da gerekli kılmıştır. Araştırmanın bulguları, mesleki bilgi ve deneyimin daha etkin olduğu orta yaş döneminin daha olumlu bir tutuma sahip olmada etkili olduğu, 41 yaş ve üzeri grubun ise, fiziksel ve mental yorgunluk ya da eğitime uzun bir süre ara verdikten sonra uzaktan eğitim imkanlarıyla yeniden dönüş yapmış olmanın etkisiyle daha düşük bir tutuma sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Yapılan diğer araştırmalarda, genel olarak öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile yaş arasında bir ilişki olmadığı ifade edilirken (Polat, 2013, s. 56; Ekici, 2014, s. 661; Kımtır, 2016, s. 180), Yakar'ın (2019) araştırmasında, bizim bulgularımıza benzer sonuçlar elde edilmiş ve 31-35 yaş grubu ile 21-25 yaş arasındaki farklılaşma 31-35 yaş grubu lehine anlamlı bulunmuştur (Yakar ve Yelpeze, 2019, s. 116).

Araştırmanın beşinci alt problemine cevap aramak amacıyla, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile öğretim programı ilişkisine bakılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin öğretim programına göre farklılaştığı; İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM) uzaktan eğitim programında okuyan öğretmen adaylarının tutum düzeylerinin, İlahiyat Fakültesi örgün öğretim programında öğrenim gören öğretmen adaylarının tutum düzeylerinden istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

Literatür incelendiğinde, İlahiyat Lisans Tamamlama programı öğretmen adaylarıyla İlahiyat Fakültesi örgün programı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine tutumlarını karşılaştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çetin (2017, s. 417) İslami İlimler/İlahiyat Fakültesi öğrencileriyle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) programı öğrencilerinin mesleğe ilişkin tutumlarını karşılaştırmış ve DKAB öğrencilerinin mesleğe ilişkin tutumları daha yüksek bulunmuştur. DİKAB programının doğrudan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni yetiştirme programı olması nedeniyle böyle bir sonuç son derece normaldir. Arastaman (2013, s.209) Eğitim Fakültesi ile Pedagojik formasyon eğitimi alan Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını karşılaştırdığı araştırmasında, Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin tutumlarının Eğitim Fakültesi öğrencilerinden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Arastaman (2013, s.211) beklentiler açısından şaşırtıcı bulmakla birlikte bu sonucu, Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmen olarak atanabilme ihtimallerinin Eğitim Fakültesi öğrencilerine göre daha düşük olması ya da kendi alanlarında iş bulma imkanlarının kısıtlılığı nedeniyle öğretmenlik mesleğini bir zorunluluk olarak görmelerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yansımaları olarak değerlendirmektedir. Arastaman'ın yorumu bu çalışmanın bulgularını da desteklemektedir. Nitekim İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM) öğrencilerinin öğretmen olma imkanları İlahiyat Fakültesi öğrencilerine göre çok daha kısıtlıdır. Pek çoğu için bir statü değiştirme imkânı olarak görülmektedir. Bu yargının sağlamasını yapmak için, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının, mezuniyet sonrası hangi meslek alanında çalışmak istediklerine ilişkin soruya verdikleri cevapların çapraz tablolarına bakıldığında; İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin %49'unun, İLİTAM öğrencilerinin ise %68,2'sinin öğretmenlik mesleğini tercih etmiş olmaları bu değerlendirmeleri desteklemektedir.

Araştırmanın altıncı alt problemine cevap aramak amacıyla, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile kendilerini başarılı buldukları ders grubu ilişkisine bakılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin kendilerini başarılı buldukları ders grubuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı; grupların sıra ortalamalarına bakıldığında, en yüksek puan düzeyine, pedagojik formasyon grubu derslerde daha başarılı olduğunu ifade eden öğretmen adaylarının sahip olduğu, bunu Temel İslam Bilimleri derslerinde kendini daha başarılı bulan öğretmen adaylarının izlediği görülmektedir. Mann Whitney U testi analizine göre, pedagojik formasyon grubu derslerde başarılı olanlarla diğer ders gruplarında kendilerini daha başarılı görenler arasındaki farklılaşma pedagojik formasyon grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, pedagojik formasyon derslerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları olumlu yönde etkilediği ve artırdığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın yedinci alt problemine cevap aramak amacıyla, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile çalışmak istedikleri meslek alanları ilişkisine bakılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin çalışmak istedikleri meslek alanlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı; Millî Eğitim Bakanlığında öğretmen olmayı isteyen öğretmen adaylarının tutum puanlarının öğretmenlik dışındaki meslek alanlarında çalışmayı düşünenlerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlik, din görevliliği ve akademisyenlik haricinde diğer bir meslek alanında çalışmak isteyen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının diğer meslek gruplarından anlamlı şekilde düşük bulunduğu tespit edilmiştir.

Kılıç (2019, s.225) tarafından İlahiyat Fakültesi öğrencileri üzerine yapılan araştırmada Millî Eğitim Bakanlığında öğretmenlik yapmak isteyen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, diğer alanlarda çalışmak isteyen öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Yakar ve Yelpaze'nin (2019, s. 118) öğretmen yetiştiren programlarda kayıtlı öğrencilere ilişkin yaptığı araştırmada da öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun, öğretmenliği birinci öncelikli olarak yapmayı düşünen öğretmen adayları lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, yapılmak istenen mesleğe ilişkin olumlu bir tutuma da sahip olmanın meslek öncesi eğitim süreci ve mesleki motivasyon açısından son derece önemli ve sevindirici bir durum olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın sekizinci alt problemine cevap aramak amacıyla, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile akademik başarı algısı ilişkisine bakılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin akademik başarı algılarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı; akademik başarı algıları yükseldikçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının da yükseldiği görülmüştür. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında, en yüksek puan düzeyine “oldukça başarılı” olduğunu düşünen öğretmen adaylarının sahip olduğu, bunu “başarılı” ve “kısmen başarılı” olduğunu düşünen öğretmen adaylarının izlediği görülmektedir. Farkın hangi gruplar arasında anlamlı olduğuna Mann Whitney U testi ile bakılmış ve tüm gruplar arasındaki farklılaşmanın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, akademik başarının öğretmenliğe karşı tutumu güçlendirdiği söylenebilir. Esasen başarı ile motivasyon arasında karşılıklı bir ilişki ve etkileşim vardır. Eğitim sürecinde bireyin motivasyonu üç esasa bağlıdır. Birincisi başarabileceği beklentisidir. İkincisi başarının kendisine sağlayacağı yarara ilişkin beklentisidir. Üçüncüsü ise öğrenme ortamının ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmesidir. Buna göre, öğretmenlik programında okuyan bir öğrenci, kendisine öğretmenlik yetkinliği kazandıracak olan derslerde başarılı olması gerekmektedir. Derslerinde başarılı oldukça hem dersleri hem de bunun kazandıracığı mesleği daha çok sevecektir. Derslerde başarısız olursa hem motivasyonu düşecek hem de mesleği kazanabileceğine ve bu meslekte başarılı olabileceğine ilişkin beklentisi düşecektir. Bu nedenle akademik başarının mesleğe ilişkin tutumun güçlenmesinde önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde öğretmenliğe ilişkin tutum ile akademik başarı arasındaki ilişkiye ilişkin farklı bulguların olduğu görülmektedir. Bazı araştırmalarda öğretmenliğe ilişkin tutum ile akademik başarı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülürken (Gökçe ve Sezer, 2012, s. 11; Uyanık, 2017, s. 202), bazılarında ise iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010, s. 262; Nakip ve Özcan, 2016, s.789; Kılıç, 2019, s.227).

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının olumlu ve yüksek düzeyde olması öğretmenlik mesleği ve İlahiyat eğitimi için olumludur. Ancak bu durumun sürdürülebilir olması önemlidir. Bunun için eğitim sürecinin çeşitli aşamalarında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ve eğitim gördüğü kuruma ilişkin tutumları ölçülmeli ve sonuçlara göre gerekli tedbirler alınmalıdır.
2. İlahiyat Fakültelerinin öğrenci kaynağını oluşturan liselerde, genelde öğretmenlik mesleği, özelde de DKAB öğretmenliğinin temel nitelikleri ve gereklilikleri konusunda mesleki tanıtımlara önem verilmeli ve bu mesleği kendine uygun bulan öğrencilerin isteyerek bu bölümleri tercih etmeleri sağlanmalıdır.
3. Fakülteye kayıt yaptıran öğrencilere etkili bir oryantasyon eğitimi verilmelidir. Böylece öğrenciler fakülteye daha iyi uyum sağlayacaklar ve daha az sorun yaşayacaklardır. Bu da onların memnuniyet düzeyini artıracaktır.
4. DKAB Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerini artıracak etkinlikler düzenlenmelidir.
5. Öğretim programları geliştirilirken ve öğretim ortamları düzenlenirken, cinsiyetler arasındaki farklılıklar dikkate alınmalı ve her iki cinsiyetin de öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum farklılıkları en aza indirilmelidir.
6. Sınıf düzeyleri arttıkça öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarda artış görülmekle birlikte, son sınıf öğretmen adaylarının tutum puanlarının diğer sınıf düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek bulunması, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin tamamının bu dönemde alınmış olmasından ve öğretmenlik uygulaması deneyimlerinden kaynaklanmış olabilir. Buna göre, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin birinci sınıftan itibaren verilmesi sağlanmalı ve okul deneyimi dersi benzeri etkinliklerle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları güçlendirilmelidir.

7. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına ilişkin yapılan tüm çalışmaların bulgularının değerlendirildiği meta analiz ve boyamsal çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Arastaman, G. 2013. Eğitim ve fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öz-yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 205-217.
- Atalmış, E. H., & Köse, A. (2018). Türkiye'deki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: bir meta-analiz Çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 9(4), 393-413.
- Aydın, R. ve Sağlam, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257-294.
- Bakaç, E. ve Özen, R. (2017). Pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile tutumları arasındaki ilişki. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1389-1404.
- Bayraktar, M. F. (2008). *İslam eğitiminde öğretmen öğrenci münasebetleri*. İstanbul: İFAV.
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D., & Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 83-97.
- Büyüköztürk vd., (2013). Şener. *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (15. Baskı). Ankara: Pegem.
- Can, N. (2004). Sınıfta bir lider olarak öğretmen. M. Şişman ve S. Turan (Ed.), *Sınıf Yönetimi* içinde, (s. 127-139), Ankara: Öğreti.
- Çapa, Y., & Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çetin, Ö. (2017). İslami İlimler/İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi (uşak üniversitesi örneği). *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(32), 411-432.
- Dam, H. Farabi. (2016). M. Köylü ve A. Koç (Ed.), *Klasik İslam eğitimcileri* içinde, (s. 30-90), İstanbul: Rağbet.
- Darimi, A. b. A. (1981). *es-Sünen*, İstanbul: Çağrı yayınları.
- Dönmez, C., & Uslu, S. (2013). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 42-63.
- Ekici, F. Y. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul Sabahattin Zaim üniversitesi örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(35), 658-665.
- Eraslan, L., & Çakıcı, D. (2011). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 427-438.
- Farabi, M. b. T. b. U. (1988). Felsefe öğreniminden önce bilinmesi gereken konular. (M. Kaya, çev.) *Felsefe Arkivi*, 26, 185-192.
- Gökçe, F., & Sezer, G. O. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Uludağ üniversitesi örneği). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 1-23.
- Göktaş, Z. (2017). Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51), 1288-1295.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1985). *İnsan ve insanlar*, İstanbul: Beta.
- Kavcar, C. (1999). Nitelikli öğretmen sorunu. *D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı*, 11, 1-13.

- Kaya, M. (2003). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14(14-15), 89-115.
- Kılıç, A. İ. (2019). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile akademik özyeterlik algıları: Sinop örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47, 211-239.
- Kımtır, N. (2016). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Turan-Sam Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 8(29), 161-200.
- MEB. (2006). *Temel Eğitime Destek Projesi "Öğretmen Eğitimi Bileşeni" Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2006). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Nakip, C., & Özcan, G. (2016). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 783-795.
- Nazıroğlu, B. (2011). *İslam eğitim geleneğinde öğretmenlik*. Ankara: Sarkaç Yayınları.
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 187-193.
- Özben, Ş. (2010). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı, 1, 37-43.
- Özder, H., Konedralı, G., & Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Polat, S. (2013). Pedagojik formasyon sertifika programı ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 48-60.
- Seferoğlu, S. S. (2009). Öğretmen yetiştirme alanındaki uygulamalar ve gelişmeler: Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim çalışmaları. S. Erkan (Ed.). *Eğitim bilimine giriş* içinde, (s. 249-274). İstanbul: Kriter Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretme kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Uyanık, G. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: boyamsal bir araştırma. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 5, 196-206.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45, 109-127.
- Yakar, L., & Yelpaze, İ. (2019). Öğretmen yetiştiren programlara kayıtlı öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve öğretmen öz-yeterlik algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 107-129.
- Yaran, C. S. (2015.). *İlahiyatçılık ve din görevliliği meslek ahlakı*. İstanbul: Ensar.

Extended Abstract

Introduction

The most important element of the educational process and the main determinant of classroom processes are undoubtedly teachers. Although in the constructivist educational model, student-centered education takes place at the center of the student education system with an understanding of education, teachers have a very important role in guiding student in structuring, forming, interpreting and developing

knowledge and in structuring students' prior knowledge. Teachers are educational leaders who are in constant communication and interaction with students and guide the development of learning skills in students in line with the goal of the course.

The development and future perspective of a country depends on significantly on the quality of the human power that it has trained. The qualified manpower that the country needs is only possible with a qualified education. The teacher has an important role and responsibility in activities aimed at improving and developing education. A school is only as qualified as its teachers. Because of that having highly qualified teachers is a prerequisite for changes to be made in the field of education and qualified education. Regardless of the profession, "professional knowledge" and "professional skills" as well as "professional attitude" are extremely important for the qualifications and competencies of the personnel. In particular, the teaching profession is a profession that requires affective domain competencies as well as cognitive and psychomotor field competencies. It can be said that having only the field knowledge and formation skills is not sufficient for the teaching profession; in addition, teacher must have a positive attitude towards the teaching profession.

Teachers' attitudes towards the profession are an important predictor of their teaching performance. For this reason, it is considered very important to know the attitudes of teacher candidates towards the profession and to evaluate them in terms of various variables, to further strengthen and maintain positive attitudes, and to take remedial measures to develop weak and negative attitudes positively.

In this research, it was aimed to determine the attitude levels of the Religious Culture and Moral Knowledge (RCaMK) teacher candidates towards the teaching profession and to examine them from point of various variables. The following questions were sought in the research:

1. What levels are the attitudes of the RCaMK teacher candidates towards the teaching profession?
2. Do the attitudes of the RCaMK teacher candidates towards the teaching profession differ according to gender?
3. Do the attitudes of the RCaMK teacher candidates towards the teaching profession differ according to the grades?
4. Do the attitudes of the RCaMK teacher candidates towards the teaching profession differ by age?
5. Do the attitudes of the RCaMK teacher candidates towards the teaching profession differ according to the curriculum?
6. Do the attitudes of the RCaMK teacher candidates towards the teaching profession differ according to the subject group they find themselves successful?
7. Do the attitudes of the RCaMK teacher candidates towards the teaching profession differ according to the profession they want to work in?
8. Do the attitudes of the RCaMK teacher candidates towards the teaching profession differ according to their perceptions of academic success?

Methodology

In the research, the survey model, one of the quantitative research types, was used. The sample of the study consisted of 784 prospective teachers who were selected by random sampling method and studying at the Faculty of Theology of 19 Mayıs University in the 2019-2020 academic year.

The data of the research were obtained by using the "Personal Information Form" and the "Teaching Profession Attitude Scale" developed by Üstüner (2006). The data were analyzed with SPSS 22 statistical program. Mann Whitney U test and Kruskal Wallis H test, which are nonparametric tests, were used to analyze the data.

Findings and Discussion

The following results were reached in the study:

It was determined that the attitudes of the RCaMK teacher candidates towards teaching were positive and at a "quite high" level.

It was determined that the attitude levels of teacher candidates towards the teaching profession differ according to gender, and female teacher candidates have higher attitude scores than men.

It was found that teacher candidates' attitude levels towards the teaching profession differ according to their grade levels and 4th-grade teacher candidates' attitude scores are higher than 1st, 2nd and 3rd-grade levels' students.

It was found that teacher candidates' attitude levels towards the teaching profession differ according to the curriculum; it was observed that the attitudes levels of the teacher candidates studying in the

Theology Undergraduate Completion (TUC) distance education program was statistically higher than the attitudes levels of the teacher candidates studying in the formal education program of the Faculty of Theology.

It was found that teacher candidates' attitudes levels towards the teaching profession differ significantly according to the course group in which they found themselves successful; it was seen that teacher candidates who stated that they were more successful in pedagogical formation group courses had the highest score level.

It was seen that the attitude levels of teacher candidates regarding the teaching profession differed significantly according to the profession they want to work in, and the attitude scores of the pre-service teachers who want to become teachers in the Ministry of National Education were higher than those who want to work in professions other than teaching.

Lastly, it was found that teacher candidates' attitude levels towards teaching profession differed significantly according to their perception of academic success; it was observed that as perceptions of academic achievement increased, teacher candidates' attitude scores towards teaching profession also increased.

---

* Araştırma için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 23.06.2020 tarih ve 2020/406 karar sayılı etik kurul onayı alınmıştır.